

OCEANA Protecting the
World's Oceans

**Basahon nga Gibuhat sa
Oceana Kabahin sa Mando sa
Lokal nga Kagamhanan sa
Kadagatan sa Munisipyo nga
Iyang Ginsakupan**

ATIN ^{ANG} KINSE

Kining maong basahon nagpahayag og mahinungdanong kasayuran mabahin sa Local Government Code ug sa giamendahan nga kasuguan sa Balaod sa Pangisda nga gitagana ang 15 ka kilometro nga dapit sa kadagatan sa munisipyo o municipal waters alang sa mga gagmay'ng mananagat ubos sa pagdumala sa mga dakbayan ug kalungsoran. Tumong niini ang kabililhon sa kinakaugalingong pangagamhanan, kahimtang sa panginabuhì ilabina sa mga lokal nga kumunidad ug sa mga mananagat sa kalungsoran, malahutayong kahimtang , ug ang nasudnong ug kasigurahan sa pagkaon ug ang pamaagi ug makatarunganong mga katungod sa mga lumulupyo.

SA PABALAT:

Kuha ni © Christopher Heil

SA PAHINANG ITO:

Kuha ni © Syd Estaniol

P **Pangutana: Unsa ang mga kadagatan sa munisipyo o municipal waters?**

T Kini ang mga katubigan sulod sa 15 ka kilometrong kadagatan diha sa mga dakbayan/kalungsuran. Kining maong katubigan nag-apil sa kasapaan, kasubaan, ug kabaybayonan sulod sa munisipyo wala pa maapil diha ang mga dapit nga gipanalipdan, ang publikong kalasangan, kakahuyan, mga gitagana nga kalasangan o gitagana nga pangisdaan.

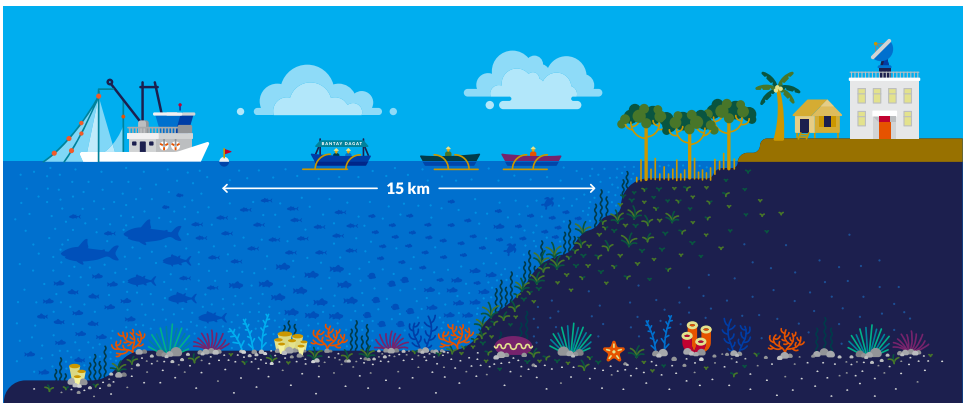
P **Pangutana: Unsay mga balaod nga magamit mahitungod sa pagpanalipod sa kadagatan sa munisipyo?**

T Ang katungdanan sa pagpanalipod sa kadagatan sa munisipyo makita diha sa mga mosunod nga balaod:

- 1987 Bata kang Balaod, Artikulo II, Seksyon 16 (katungod sa balanse ug himsog nga ekolohiya), Artikulo II, Seksyon 9 (Katungdanan sa pagpalambo sa patas ug madasigon nga paghan-ay sa katilingban), Artikulo X (kinakaugalingong pangagamhanan), Artikulo XII, Seksyon 2 (Katungdanan sa pagpanalipod sa Bahandi sa Kadagatan ug palabihon ang Gagmay'ng Mananagat) ug Artikulo XII, seksyon 7 (Pagpalabi sa Paggamit diha sa pangpubliko nga Pangisdaan)
- RA 7160 o Balaod sa Lokal nga Kagamhanan nga namugna niadtong 1991, Seksyon 16 & 17
- RA 8550, ang Balaod sa Pangisda nga namugna niadtong 1998 nga giamendahan diha sa RA 10654

P **Kinsa ang mga mananagat sa munisipyo o artisanong mangingisda?**

T Sila ang mga mananagat gamit ang gagmay'ng paagi sa pagpanagat diha sulod sa kadagatan sa munisipyo gamit ang 3 ka tonelada o ubos pa sa 3 ka toneladang bangka o kadtong mananagat nga wala maggamit og bangka.

P

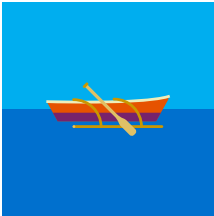
Kinsa ang gitugutang mangisda diha sulod sa Kadagatan sa munisipyo?

T

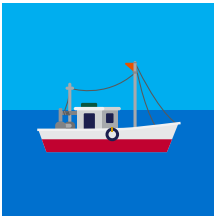
Rehistradong mananagat sa munisipyo ug ang ilang kooperatiba nga naggamit og bangka nga may gidag-on nga 3 ka tonelada o ubos pa ug ang mananagat nga wala maggamit og bangka.

Gidumili ang komersyal nga pagpanagat gawas kong tinuod nilang gisunod ang mga angayang buhaton.

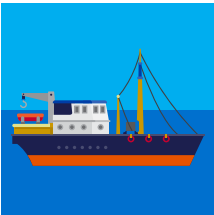
Sumala sa giingon sa Balaod sa Pangisda sa Pilipinas ang Komersyal nga Pagpanagat mao ang pagpanguhag matang sa isda gamit ang wala maglihok o naglihok nga himan sa pagpanagat aron ibaligya, inegosyo ug makakuhag dagkong ginansya o paglingawlingaw nga pangisda, ang uban komersyal nga pangisdaan gibahin sa:

Gagmay'ng Komersyal nga Panagatan – panagat gamit ang wala maglihok o naglihok nga himan sa pagpanagat gamit ang barko nga may gidag-on nga 3.1 ka tonelada hangtod 20 ka tonelada.

Kasarangang Komersyal nga Panagatan – panagat gamit ang wala maglihok o naglihok nga himan sa pagpanagat gamit ang barko nga may gidag-on nga 20.1 ka tonelada hangtod 150 ka tonelada; ug

Dagkung Komersyal nga Panagatan – gamit ang wala maglihok o naglihok nga himan sa pagpanagat ug barko nga may gidag-on nga sobra sa 150 ka tonelada.

P

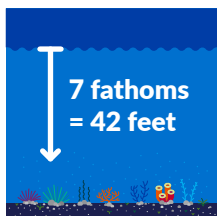
Unsay mga kondisyonis usa tugutan ang komersyal nga pagpanagat sa kabaybayonan sa dakbayan o munisipyo?

T

Sumala sa nasabtan sa tanan, wala gitugot ang komersyal nga pagpanagat sa kadagatan sa munisipyo. Apan, adunay kalainan kining balaora, kinahanglang hingpit nga sundon ang mga gikinahanglan niini.

T

Ang kagamhanan sa dakbayan o munisipyo pinaagi sa ilang mayor ug kadtong mohimog angay nga ordinansa, sa pagtugot o paghatag permiso sa gagmay o kasarangang barko sa komersyal nga panagatan nga managat sulod sa napulo **punto uno (10.1) hangtod kinse (15) ka kilometro** nga dapit gikan sa baybayon sa kadagatan sa munisipyo nga sa gisaysay dinhi, kong ang tanan niining mosunod matuman:

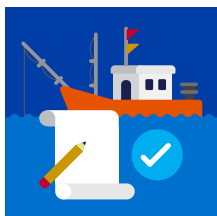
Walay komersyal nga pagpanagat sulod sa kadagatan sa munisipyo nga may giladmon nga dili mokubos sa (7) ka dupa og ipamatuod kini sa tinugyanan nga ahensya; Hinumdumi: **Ang National Mapping Authority lamang ang nag-inusarang ahensya nga may katungod sa paghatag og kalig-onan.**

Ang pamaagi sa himuong pagpanagat ug mga himan sa pagpanagat kinahanglan subay diha sa mga polisy sa nasyonal nga gimando sa Departamento; ang Hulbot-hulbot wala gitugotan.

Pagahimuon ang konsultasyon, pinaagi sa public hearing, uban ang M/CFARMC; ug

Ang aplikante nga barko ingon man ang tag-iya sa barko, empleyado, kapitan ug tripulante nga pamatud-an sa tinugyanang ahensya nga wala nakasupak niining balaod, sa kainaiyahan ug mga susamang mga balaod

Dugang pa niini, ang RA 10654 ug FAO 266 nagmando sa mga magrehistro o magbag-o sa rehistro sa komersyal nga mga barkong panagatan nga tauran niining 'tracking device' aron mailhan ang ilang barko ug nahimutangan. Ang barkong komersyal nga panagatan nga wala motuman niining balaod sa FAO 266 dili mahimong managat.

P

Bakit binibigyan ng prayoridad ang munisipal na mangingisda sa munisipal na katubigan at bakit ito mahalaga?

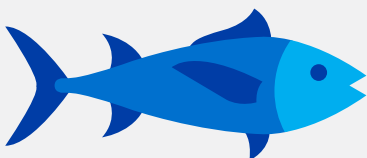
T

Sumala sa kasaysayan ang kadagatan sa munisipyo gitugyan na isip gamiton sa mga rehistradong gagmay'ng mananagat sumala sa Balaod sa Pangisda. Kining gihatag nga katungod gibase diha sa probisyon sa social justice niadtong 1987 nga Bata kang Balaod, ilabi na diha sa Artikulo XII, seksyon 7, nga nag-ingon nga ang Nasud kinahanglang manalipod sa mga katungod sa mga gagmay'ng mananagat, ilabina diha sa lokal nga kumunidad, nga gipalabing managat sa pampublikong kadagatan ug mga kahinguhaan sa pangisda, diha sa katubigan nga naa sulod sa kayutaan o kabaybayonan. Kini nagpasabot sa hunahuna nga “kinsa kadtong mga kabos, kinahanglang dapigan sa balaod.” Kining maong probisyon nagseguro nga ang mga kabos nga mga mananagat, kinsa nagsalig niining maong mga katubigan alang sa ilang mga panginabuhian, maoy gibantayan aron dili mahanaw tungod sa dagkung komersyal nga panagat.

Ang kadagatan sa munisipyo bahandianon kaayo nga dapit pinuy-anan sa mga mahinungdanong ekolohiya ug managsumpay nga mga ekosistema sama sa kabakhawan, kalusayan, ug mga dapit sa kagasangan, kung diin nagsilbing itloganan ug similyahan sa mga isda ug ubang matang sa kinabuhi sa kadagatan. Ang pagbabag sa pagsulod sa dagkung komersyal nga panagat mopugong sa sobrang pagpangisda ug pagkaguba sa mga pinuy-anan sa isda kong diin naggamit sila og mga bag-ong teknolohiya nga himan sa pagpanagat ug mopuo sa nahabiling isda sa labing dali nga panahon.

Sumala sa mga pagtuon apil na ang gihimo sa Bureau of Fisheries and Aquatic Resources' Stock Assessment Program (NSAP) nag-ingon nga 90 porsyento sa 190 nga nahabiling isda, apil na ang mga mahinungdanong matang nga isda ug ang budloy, na sobrahan na sa pagkuha. Niining uwahing pagtuki diha sa mga dapit sa Fisheries Management Area gipanghimutuod nga ang mahinungdanong matang sa isda wala na sa iyang malahutayong kahimtang, nagpadayag nga sa labing dali kinahanglang nang panalipdan ang kadagatan sa munisipyo pinaagi sa syentipikong pamaagi nga pagdumala aron hataas ang paglungtad sa kahinguhaan, seguridad sa pagkaon, ug panginabuhian.

90% ng 190

Ang mga suplay ng isda, kabilang ang mga pangunahing uri at galunggong, ay labis nang hinuhuli.

Nganong ang mga lokal nga kagamhanan gitagaan mag katungod diha sa kadagatan sa munisipyo?

Ang pagpatuman sa balaod sa pangisda diha sa kadagatan sa munisipyo maoy gihatag nga katungdanan, gibalhin gikan sa Kagamhanan sa Kaulohan ngadto sa lokal nga kagamhanan, ilabina sa mga dakbayan ug kalungsoran, kini gimando diha sa 1987 nga Bata kang Balaod ug gipatuman diha sa 1991 Local Government Code. Kining maong pagbalhin nagsukad diha sa nag-unang prinsipyo sa Bata kang Balod sa Lokal nga Pangagamhanan, ug sistema sa pag-apod apod sa gahum sa pangagamhanan diin gitinguha nga mahitabo ang daling pagtubag ug responsabling instruktura ang lokal nga kagamhan, kahigayonan sa mga lokal nga kagamhanan nga makabarog sa ilang kaugalingon ug lig-ong kauban sa kaayohan sa nasud. Pinaagi sa pagtuyan sa kadagatan sa munisipyo diha sa mga dakbayan/kalungsoran, ang Nasod nakasiguro nga ang mga lokal nga pangagamhanan, kinsa mas nakahibalo sa panginahanglan ug kahimtang sa ilang mga kumunidad, makahimo'g malampuson nga pagdumala ug pagpatuman sa mga balaod sa pangisda, pagpanalipod sa kalikupan, pagpadayon sa malungtarong paggamit sa kahinguhaan sa katubigan ug pagpanalipod sa mga panginabuhian sa mga lokal nga mananagat ug sa ilang mga katawhan.

Unsay mga gahum sa mga Lokal nga Kagamhanan diha sa kadagatan sa munisipyo?

Sumala sa giingon sa General Welfare Clause sa Local Government Code, ang tanang lokal nga kagamhanan maoy gitagaan og gahum sa paghimo og mga ordinansa nga magpalambo sa kabaskog sa lawas, kaluwasan, kalamboan sa ekonomiya, katarungan sa katilingban, kalinaw ug kahapsay, lakip na ang katungod sa katawhan sa usa ka balanse ug mahimsog nga ekolohiya.

Sulod sa Seksyon 149 sa Balaod sa Lokal nga Kagamhanan o Local Government Code, ang mga kabaybayonan nga dakbayan ug kalungsoran adunay kaugalingong gahum sa paghatag katungod sa pagpanagat diha sa kadagatan sa munisipyo; apan kinahanglan nga rehistrado ang ilang mga organisasyon ug kooperatiba sa gagmay'ng mananagat nga gitagaag labaw nga katungod sa pagpanagat diha sa kadagatan sa munisipyo. Makahag usab sila og lisensya sa pagpanagat nianang bangka sa panagatan nga may gidak-on nga tulo (3) ka tonelada o ubos pa niini, ug aduna silay gahum nga mosilot sa mga mosupak sa mga probisyon nga giingon diha sa mga balaod sa pangisda.

P **Unsa man ang mando sa Lokal nga Kahamhanan mahitungod sa Kadagatan sa Munisipyo?**

T Ang mga dakbayan ug kalungsoran gimandoan sa pagpatuman sa mga balaod sa pangisda, lakip na ang pagsusi ug paghapsay sa kalihukan sa pangisda diha sa ilang kadagatan sa munisipyo. Tanang mayor gitahasan sa pagpatuman sa balaod ug sa mga balaod nga sama sa pagkahugaw ug pagpanalipod sa kalikupan. Sa samang higayon, ang tanang lokal nga Sanggunian maoy gitahasan sa paghimog mga balaod sa pagpanalipod sa kalikupan ug ipatuman ang angay nga mga silot sa himoong pagguba sa kalikupan, sama sa pagpangisda gamit ang dilamita ug ubang matang sa pangisda nga makaguba. Dugang pa niana, aron ipakita ang mahinungdanong papel sa mga lokal nga kagamhanan sa pagtagad sa pagpanalipod sa kalikupan isip tinugyanan sa ilang katawhan, and DILG Memorandum Circular 2022-018 nagpahinumdom sa mga mando sa lokal nga kagamhanan mahitungod sa mga proyekto nga nagkinahanglan og *Environmental Impact Assessment* ug susamang mga balaod.

P **Unsa'y mga mahitabo kong ang ipatuman ang plano nga tugotan sa pagpanagat ang komersyal nga panagatan diha sa kadagatan sa munisipyo?**

T Kining maong plano makaapekto gayud og daku sa mga mananagat sa munisipyo ug ang ginsakupan sa mga lokal nga kagamhanan ug sa mga ahensya nga nagpatuman sa balaod ug ang kahimtang sa ekolohiya. Pagtugot sa komersyal nga panagat sulod sa kinse (15) ka kilometro nga kadagatan sa munisipyo maghatag og higayon sa pagdaghan sa mga komersyal nga panagatan. Mahimong hinungdan kini sa pagkadaut sa panginabuhian ug seguridad sa pagkaon sa mga gagmay'ng mananagat, maghatag og dakung kahingawa mahitungod sa hustong paggamit sa kahinguhaan ug malungtarong pagdumala sa pangisdaan.

Ang mga mahimong mahitabo sa pagtugot sa komersyal nga pagpanagat sa kadagatan sa munisipyo dakog kadaut:

Pang-ekonomiyang Kahimtang sa Katawhan

- Ang pagkatangtang sa labaw'ng katungod sa mga mananagat sa munisipyo diha sulod sa 15 ka kilometro nga kadagatan sa munisipyo mohulga sa panginabuhian sa gagmay'ng mananagat, kinsa nagsalig nianang mga dapita alang sa pagkaon ug kita.

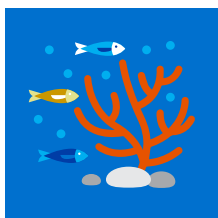

- Pagdaghan sa mga komersyal nga mananagat nga mahimong hinungdan sa sobrang pagpangisda ug pagkaut-ut sa kahinguhaan, mosamot ang kakabos sa mga mananagat sa munisipyo ug mahimong pagkahugno sa atong pangisdaan;
- Pagkamenus sa kita ug mga kahigayonan alang sa gagmay'ng mananagat mas mosamot ang pagkakabus sa mga kumunidad sa baybayon ug mosamot ang gintang sa kahimtang sa katawhan.

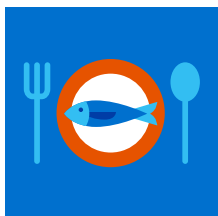
Mahitungod sa Lokal nga Pangagamhanan

- Ang ginsakupan sa mga Lokal nga Kagamhanan diha sa kadagatan sa munisipyo hingpit nang matangtang, mohuyang ang ilang gahum sa pagpatuman ug pagdumala sa kahinguhaan sa kadagatan diha sa lokal nga kumunidad;
- Ang mga lokal nga balaod sa pangisda, nga gibuhat aron mapanalipdan ang mga katungod sa mga mananagat sa munisipyo ug pagpalambo sa mga kaayohan nga malungtaron, mahimong dili na mapatuman, mausik ang mga katuigan nga gipasi-ugdahan sa kumunidad nga pagdumala sa pangisdaan.
- Maguba ang lokal nga pangagamhanan ug mawala ang pagsalig ug pagsalmot sa mga lokal nga kumunidad diha sa pagdumala sa pangisdaan, diin mawala ang ilang mga gahum diha sa ilang kadagatan.

Pagkamalahutayong Kalikupan

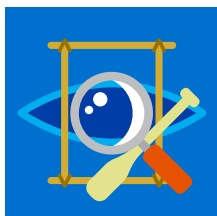
- Ang pagtugot sa komersyal nga pagpanagat sa kadagatan sa munisipyo mahimong hinungdan sa pagkaguba sa kalikupan, sama sa pagkaguba sa mga pinuy-anan sa kaisdaan ug ang pagkuha sa matang sa isda nga dili angay nilang kuhaon, tungod kay ang paagi sa pagpanagat niining dagkung panagatan mokuha man og bisan unsang matang sa isda;
- Ang padayon nga paningkamot sa pagpahiuli sa nahabiling isda mahimong wala nay bili.
- Ang pagtangtang sa mga Lokal nga Kagamhanan ug mga mananagat sa pagdumala sa ilang katubigan mahimong moresulta sa pagkahuyang sa pagpatuman sa balaod isip pamaagi sa pag-amping, pagkadaut sa nagkalainglaing kinabuhi sa kadagatan ug paghimo sa ekosistema ug panglawas sa katawhan nga huyang batok sa kadaut nga hinimo sa katawhan ug pagkausab sa klima.

Kabahin sa atong Nasud ug Kasigurohan sa Pagkaon

- Ang pagkuhag isda sa kadagatan, nagkakubos na tungod sa sobrang pagpangisda ug pagkaguba sa ilang mga pinuy-anan, maoy gitan-aw nga atubangon nga dakong kadaut, mahimong mosangpot ngadto sa hataas nga pakahugno sa kahinguhaan;
- Pagdaghan sa mga mananagat diha sa kadagatan sa munisipyo mahimong hinungdan sa pagkahanaw sa mga gagmay'ng mananagat, pag-ubus sa ilang tampo ngadto sa lokal nga panginahanglan sa pagkaon ug maghulga sa kinatibuk-ang seguridad sa pagkaon.

- Ang pakahanaw sa makuhang isda sa mananagat sa munisipyo mopasamot sa pagkawalay kasigurohan sa pagkaon diha sa lagyo nga dapit ug mga dapit nga halayo sa sirbisyo, tungod kay ang kuha sa komersyal adto man ibaligya sa mga dakbayan o sa laing nasud;
- Mosangpot kini sa pag-angkat sa mga baligya gikan sa langyaw nga nasud aron matubag ang lokal nga panginahanglan sa pagkaon gikan sa kadagatan, mosamot nga way kasigurohan ang atong panginahanglan nga serbisyo nga ihatag gikan sa laing nasud ug dili matagna ang presyo.

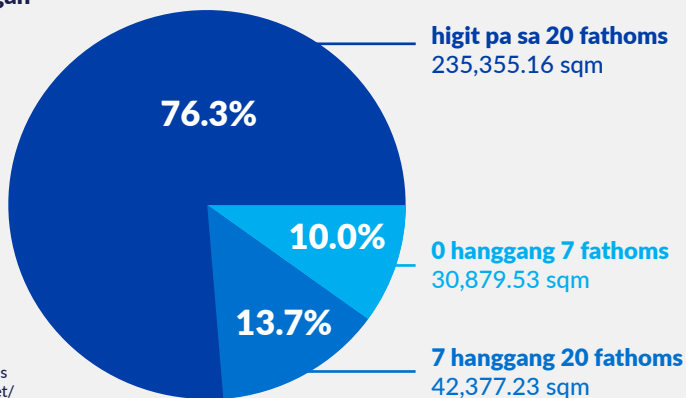
Mahitungod sa Pagsusi, Pagpugong ug Pagbantay o Monitoring, Control and Surveillance (MCS) nga gihimo sa pagbabag sa IUU Fishing

- Ang pagtugot sa komersyal nga pagpangisda sulod sa kadagatan sa munisipyo makaguba sa MCS nga reporma ug paningkamot nga nagtinguha sa pagsumpo sa sobrang pagpangisda ug pagkaut-ut sa kahimtang sa nahabiling kaisdaan. Nag lakip kini sa pagpatuman sa vessel monitoring measures aron mapugngan ang komersyal nga pagpanagat diha sa kadagtan sa munisipyo, pagsagop sa syentipong pamaagi sa pagdumala sa pangisdaan, ug paggamit sa electronic reporting system, ug uban pa.

P Pila ka porsyento sa tibuok dapit sa kadagatan sa munisipyo sa Pilipinas nga mas lalom pa sa pito (7) ka dupa?

- T** Sumala sa datus sa sukod sa giladmon sa dagat gikan sa General Bathymetric Chart of the Oceans (GEBCO) 277,732.39 quadro kilometros, o 90 porsyento sa tibuok kadagatan sa munisipyo sa Pilipinas mas lawon kay sa 7 ka dupa. Adunay lamang kitay 10 prosyento sa tibuok kadagatan sa munisipyo dinhi sa atong nasud nga may gilawmon nga ubos pa sa 7 ka dupa.

**Munisipal na Katubigan
ng Pilipinas
Kabuuang Lawak:**
308,611.92 sqm

*mula sa The General
Bathymetric Chart of the Oceans
(GEBCO), <https://www.gebco.net/>

P

Saysay atong mahimo aron mapanalipdan ang kadagatan sa munisipyo ug mga katungod sa katawhan sa usa ka himsog ug balanse nga ekolohiya?

T

Mga posibling kalihukan nga angay'ng buhaton:

- Hangyoon ang inyong mayor, gobernador, representante sa kongreso, ug mga senador nga babagan ang pagsuway og pagbaliwala sa katungod nga gihatag sa konstitusyon nga tagaag dakung katungod ang mga gagmay'ng mananagat sa munisipyo nga managat sa ilang kadagatan sa munisipyo.
- Maghimog pahayag isip suporta sa atong pakighiusa sa mga grupo ug mananagat aron panalipdan ang kadagatan sa munisipyo.
- Motabang sa pagpahibalo ug maghimog kalihukan sa mga hingtungdan diha sa kumunidad o paghatag og balita diha sa radyo, pamantalaan o television.

Kuha ni © Diuvs De Jesus

Mga Pinagmulan:

- ¹ Section 4, paragraphs 56 & 57, Republic Act No. 8550.
- ² Volume II, Deliberations of the 1986 Constitutional Commission. August 5, 1986 p. 709.
- ³ Ferrer, A & Santacera, P. *A Report on the Round Table Discussion (RTD) on the Proposed Amendment of Republic Act No. 10654 with Fisheries Scientists and Researchers.*
- ⁴ Section 16, Republic Act 7160.
- ⁵ Section 17(b)(2)(i), Republic Act 7160 (Local Government Code).
- ⁶ Department of Interior and Local Government Memorandum Circular 2018-59.
- ⁷ Sections 389(b)(9), 444(2) and 455(2), Republic Act 7160 (Local Government Code). Department of Interior and Local Government Memorandum Circular 2022-018.
- ⁸ Sections 447(a)(1)(vi)
- ⁹ Please see: 7 Fathoms Calculation based on GEBCO at <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UhrNvw9qj3nmndQjrANUzvmnAqw4ZfrC/edit?gid=225290613#gid=225290613>; Karagatan Patrol: <https://www.facebook.com/share/p/18o92DtVTG/> & FISHRIGHT Analysis: <https://www.facebook.com/share/p/1Atzd7gJgp/>

[oceana.ph](https://www.facebook.com/oceana.ph)

[oceana_ph](https://www.instagram.com/oceana_ph)

ph.oceana.org